

ARREST VAN HET HOF
VAN 10 MAART 1977 ¹

S. Kaucic en A. M. Kaucic
tegen Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
(verzoek om een prejudiciële beslissing,
ingediend door het Belgische Hof van Cassatie)

Zaak 75/76

Samenvatting

Sociale zekerheid van migrerend werknemers — Invaliditeitsverzekering — Vervulde verzekeringstijdvakken — Uitkeringen — Berekening — Theoretisch bedrag — Vermindering — Nationale regel — Toepassing op betalingen welke betrokkene van buiten de Gemeenschap toekomen

(’s Raads verordening 3, art. 11, lid 2, art. 26, art. 28; ’s Raads verordening 4, art. 9, lid 2)

Het is volgens ’s Raads verordeningen 3 en 4 van 25 september en 3 december 1958 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers, en wel met name volgens artikel 28, lid 1, van verordening nr. 3, niet verboden dat het orgaan van een Lid-Staat bij de berekening „pour ordre” van het bedrag der uitkering waarop betrokkene recht zou hebben in-

dien alle verzekeringstijdvakken uitsluitend onder de wettelijke regeling van die Lid-Staat waren vervuld, met toepassing van een voorschrift van zijn eigen wettelijke regeling het theoretisch uitkeringsbedrag verlaagt naar rato van een uitkering, aan de betrokkene van buiten de Gemeenschap toekomende.

In de zaak 75/76

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Belgische Hof van Cassatie in het voor die rechterlijke instantie aanhangig geding tussen

1. SILVANA KAUCIC, wonende te Grimaco, Udine, Italië
2. ANNA MARIA KAUCIC, wonende te Turijn, Italië

en

RIJKSINSTITUUT VOOR ZIEKTE— EN INVALIDITEITSVERZEKERING te Brussel

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van de artikelen 27, lid 1, en 28, lid 1, van ’s Raads verordening nr. 3 van 25 september 1958 inzake de

¹ — Procestaal: Frans.

sociale zekerheid van migrerende werknemers (PB 1958, blz. 561) — met het oog op de mogelijkheid tot cumulatie van invaliditeitspensioenen welke deels onder de wettelijke regelingen van de Lid-Staten der EEG, deels onder de wettelijke regeling van een derde land zijn verkregen —

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: H. Kutscher, president, A. M. Donner en P. Pescatore, kamerpresidenten, J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keefe, G. Bosco en A. Touffait, rechters,

advocaat-generaal: F. Capotorti

griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

Overwegende dat het arrest van de verwijzende instantie en de schriftelijke opmerkingen, gemaakt krachtens artikel 20 van het Statuut van het Hof van Justitie van de EEG kunnen worden samengevat als volgt:

I — De feiten en het procesverloop

1. De vader van verzoekers, de Italiaan Luigi Kaucic, is in 1900 in Italië geboren. Hij heeft in België gewerkt van 1929 tot 1940, in Oostenrijk van 1941 tot 1945 en in Italië van 1949 tot 1957. Op 30 september 1957 werd hij arbeidsongeschikt.

Deswege is hij in het genot gesteld van invaliditeitspensioen ten laste van het bevoegde Oostenrijkse orgaan, zulks met ingang van 1 oktober 1957. Per 1 januari

1958 kreeg hij pensioen ten laste van de bevoegde Italiaanse en Belgische organen.

De betrekkingen tussen Italië en Oostenrijk zijn ten deze in een bilaterale overeenkomst geregeld. België en Oostenrijk zijn geen dergelijke bilaterale overeenkomst aangegaan.

Over de vraag hoe de in zulke omstandigheden rijzende problemen tot oplossing moeten worden gebracht, heeft de administratieve commissie van de EEG op haar 51e zitting, gehouden in januari 1964, een besluit genomen volgens hetwelk:

— de niet door een bilaterale overeenkomst met de derde Staat gebonden Lid-Staat overeenkomstig de verordeningen 3 en 4 EEG het evenredig pensioensgedeelte berekent, waarbij de verzekeringstijdvakken die in de

- Lid-Staten vervuld zijn worden samengeteld;
- de door een bilaterale overeenkomst met de derde Staat gebonden Lid-Staat afzonderlijk berekent welk evenredig gedeelte er in het kader van de EEG en welk evenredig gedeelte er in het kader van de bilaterale overeenkomst verschuldigd zou zijn en aan de verzekerde het hoogste bedrag toekent;
  - de derde Staat het pensioen in het kader van de bilaterale overeenkomst toekent.

Overeenkomstig dit besluit is het ten laste van het bevoegde Italiaanse orgaan komend pensioen van de heer Kaucic in overeenstemming met de Italiaans-Oostenrijkse overeenkomst berekend naar rato van de in Oostenrijk en in Italië vervulde verzekeringstijdvakken — in het kader van die overeenkomst kwam hij namelijk op een hoger pensioen dan in het kader van de communautaire regeling —.

Het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (Institut National d'Assurances Maladie-Invalidité, hierna te noemen „INAMI”) heeft het pro rata gedeelte van het Belgische pensioen van de heer Kaucic overeenkomstig de artikelen 27 en 28 van voornoemde verordening 3 berekend door samentelling van de in Italië en België vervulde verzekeringstijdvakken.

INAMI heeft evenwel het Oostenrijks pensioen in mindering gebracht op het Belgische „pour ordre”-bedrag, dit is de uitkering waarop betrokkene recht zou hebben gehad wanneer alle volgens artikel 27 van verordening 3 samengestelde verzekerings- of daarmee gelijkgestelde tijdvakken uitsluitend onder de Belgische wet waren vervuld. INAMI heeft daarmee de toepassing gegeven aan artikel 70, lid 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering (Moniteur Belge van 1-2 november 1963, blz. 10555).

2. Artikel 70, tweede lid, van de Belgische wet van 9 augustus 1963 luidt als volgt:

„De in deze wet bedoelde prestaties worden slechts toegekend onder de door de Koning te bepalen voorwaarden als de schade waarvoor om die prestaties wordt verzocht door het gemene recht of door een andere wetgeving is gedekt. In die gevallen worden de verzekeringsprestaties niet samen genomen met de schadeloosstelling voortvloeiende uit de andere wetgeving; ze zijn ten laste van de verzekering in zoverre voor de door die wetgeving gedekte schade niet werkelijk schadeloosstelling is verleend. In al de gevallen moet de rechthebbende sommen ontvangen welke ten minste gelijk zijn aan het bedrag van de verzekeringsprestaties.”

3. De communautaire regeling in zake de cumulatie van uitkeringen is te vinden in artikel 11, lid 2, van voormelde verordening nr. 3, alsook in artikel 9, lid 2, van 's Raads verordening nr. 4 van 3 december 1958 strekkende tot uitvoering en aanvulling van de bepalingen van verordening nr. 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (PB 1958, blz. 597).

Genoemde artikelen luiden als volgt:

Artikel 11 van verordening nr. 3

...

2. De bepalingen inzake vermindering of schorsing voorzien bij de wettelijke regeling van een Lid-Staat in geval van samenloop met andere uitkeringen van sociale zekerheid of met andere inkomsten of in geval van de uitoefening van een beroep, zijn op de rechthebbende van toepassing, zelfs indien het uitkeringen betreft welke verschuldigd zijn krachtens een wettelijke regeling van een andere Lid-Staat, of indien het gaat om inkomsten verkregen, of een beroep uitgeoefend op het grondgebied van een andere Lid-Staat. Deze regel is echter niet van toepassing in de gevallen, waarin uitkeringen van dezelfde aard verschuldigd

zijn overeenkomstig de artikelen 26 en 28 van deze verordening.”

Artikel 9 van verordening nr. 4

...

„2. Onverminderd de bepalingen van het voorgaande lid en met inachtneming van de bepalingen van de tweede volzin van lid (2) van artikel 11 van de verordening wordt, indien de toepassing van de bepalingen van de eerste volzin van lid (2) van artikel 11 van de verordening de vermindering of de schorsing tot gevolg zou hebben van een uitkering in geval van invaliditeit, bij ouderdom of bij overlijden (pensioenen) welke krachtens de bepalingen van artikel 28 van de verordening door het orgaan van een Lid-Staat wordt verstrekt, door dit orgaan voor de vermindering of schorsing slechts een gedeelte van de uitkeringen of van de inkomsten of van de beloningen, welke de vermindering of de schorsing tot gevolg hebben, in aanmerking genomen. Overeenkomstig alinea b) van lid (1) van artikel 28 van de verordening wordt dit gedeelte vastgesteld in verhouding tot de duur van de vervulde tijdvakken; bij de berekening van het bedrag „pour ordre“ volgens genoemde bepaling dient de uitkering of het inkomen of het loon welke de vermindering of de schorsing van het pensioen tot gevolg heeft, niet in aanmerking te worden genomen.”

4. De heer Kaucic was het met INAMI's wijze van berekening niet eens en stelde een beroep in bij de Arbeidsrechtbank te Brussel met verzoek te verstaan dat op de ten laste van de Belgische verzekering komende invaliditeitsuitkering het Oostenrijkse invaliditeitspensioen niet mag worden gekort. Hij heeft te dien aanzien met name betoogd dat:

— in Oostenrijk vervulde verzekerings-tijdvakken het ontstaan — en de vaststelling — van de Belgische uitkering onverlet laten, in dier voege dat het over dezelfde verzekeringstijdvakken genoten pensioen het bedrag van de Belgische uitkering niet kan beïnvloeden;

— in voormeld besluit van de administratieve commissie van de EEG niet wordt gezegd dat een Lid-Staat, die niet door een bilaterale overeenkomst aan een derde land gebonden is, rekening zou mogen houden met door dat derde land toegekende voordelen — om een krachtens de EEG-verordeningen te zijnen laste komende uitkering te verlagen —.

Het Openbaar Ministerie heeft voor de Arbeidsrechtbank betoogd dat:

— België en Oostenrijk niet door enige internationale overeenkomst gebonden zijn, zodat met in Oostenrijk vervulde arbeidsperioden bij de berekening van het ten laste van België komende evenredig pensioensgedeelte geen rekening kon worden gehouden.

— Artikel 70, lid 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963 in casu moet worden toegepast.

De Arbeidsrechtbank heeft de eis van de heer Kaucic ontzegt op grond dat België en Oostenrijk niet door enige bilaterale overeenkomst gebonden waren, zodat ter berekening van het ten laste van België komend evenredig pensioensgedeelte geen rekening kan worden gehouden met in Oostenrijk verrichte arbeid. Het is dus heel gewoon dat INAMI ter berekening van het ten laste van België komend evenredig pensioensgedeelte alleen de in Lid-Statens van de EEG — België in Italië — vervulde perioden van tewerkstelling heeft samengeteld. Het is volgens de Arbeidsrechtbank nauwelijks aan twijfel onderhevig of artikel 70, lid 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963 vanaf 1 januari 1964 moet worden toegepast.

5. De heer Kaucic is inmiddels op 17 december 1973 overleden. Zijn dochters Silvana en Anna Maria Kaucic hebben de zaak in hoger beroep voor het Arbeidshof te Brussel aanhangig gemaakt. Met overneming van de argumenten waarvan de heer Kaucic zich voor de Arbeidsrechtbank had bediend, hebben zij er met name nog op gewezen:

- dat artikel 28, lid 1 b, van verordening nr. 3 INAMI niet toestaat bij de vaststelling van het evenredig pensioensgedeelte het Oostenrijks pensioen in aanmerking te nemen;
- dat artikel 11, lid 2, van verordening nr. 3 in casu moet worden toegepast; de kortingsclausule van artikel 70, lid 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963 zou dus buiten toepassing moeten worden gelaten.

INAMI heeft, bijgestaan door het Openbaar Ministerie, voor het Arbeidshof met name betoogd:

- dat het pensioen van de heer Kaucic volgens artikel 28, lid 1, van verordening nr. 3 moet worden berekend alsof alle verzekeringstijdvakken onder de Belgische wettelijke regeling waren vervuld — zodat artikel 70, lid 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963 toepassing moet vinden —;
- dat er geen communautaire rechtsvoorschriften bestaan volgens welke België zich niet zou kunnen gedragen naar artikel 70, lid 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963;
- dat de uitzondering voorzien in artikel 11, lid 2, van verordening nr. 3, slechts geldt wanneer de gelijksoortige uitkeringen worden verworven en berekend volgens de gemeenschapsregeling inzake de toerekening pro rata parte, terwijl zodanige toerekening in casu tussen België en Oostenrijk niet mogelijk is.

Het Arbeidshof heeft de argumenten, voorgedragen door INAMI en het Openbaar Ministerie, tot de zijne gemaakt en aan de dochters van de heer Kaucic de eis ontzegd.

6. Silvana en Anna Maria Kaucic hebben tegen het arrest van het Arbeidshof beroep in cassatie ingesteld. Zij hebben met name betoogd dat de artikelen 27 en 28 van verordening nr. 3 aan toepassing van artikel 70, tweede lid, van de Belgische wet van 9 augustus 1963 in de weg staan.

Overwegende dat er in het geding vragen zijn gerezen inzake de uitlegging van het gemeenschapsrecht, heeft het Hof van Cassatie bij arrest van 16 juni 1976 het geding geschorst en krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag het Hof van Justitie verzocht om bij wijze van prejudiciële beslissing uitspraak te doen inzake de navolgende vraag:

„Mag ingevolge de artikelen 27, lid 1, en 28, lid 1, van verordening nr. 3 van 25 september 1958 van de Raad van de Europese Gemeenschap inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers, het orgaan van een Lid-Staat de bepaling van zijn eigen wettelijke regeling betreffende de cumulatie van de krachtens deze regeling verschuldigde uitkering met een krachtens de wettelijke regeling van een derde staat verleende uitkering, en inzonderheid artikel 70, lid 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963, niet toepassen op de cumulatie van de door het Belgisch orgaan verschuldigde uitkering met de uitkering, verschuldigd door de Oostenrijkse Staat waarmede België geen bilateraal verdrag inzake sociale zekerheid heeft gesloten, en wel zulks met name in die zin dat het Belgische orgaan genoemd artikel 70, lid 2, niet mag toepassen om eerst „pour ordre” het bedrag te bepalen waarop de belanghebbende recht zou hebben indien alle tijdvakken van verzekering of daarmede gelijkgestelde tijdvakken samengeteld op de in artikel 27 van verordening nr. 3 aangegeven wijze, uitsluitend onder de Belgische wettelijke regeling zouden zijn vervuld.”

7. Het arrest van het Hof van Cassatie is op 28 juli 1976 ter griffie van het Hof ingeschreven.

Overeenkomstig artikel 20 van het Statuut van het Hof van Justitie van de EEG zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door Silvana en Anna Maria Kaucic, ten deze vertegenwoordigd door D. Rossini, directeur van de sociale dienst van het „Patronato ACLI”, door INAMI, ten deze vertegenwoordigd door A. Houtekier, advocaat bij het Hof van Cassatie van Bel-

gië, en door de Commissie, ten deze vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur mejuffrouw M.— J. Jarczy.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Bij het Hof ingediende schriftelijke opmerkingen

1. *Verzoeksters in het hoofdgeding* betogen dat België en Oostenrijk onderling noch door een overeenkomst noch door voormelde verordeningen 3 en 4 zijn gebonden, zodat in Oostenrijk vervulde verzekeringstijdvakken welke bij het ontstaan — en voor de bepaling — van het recht op Belgisch pensioen geen rol speelden, niet in aanmerking mogen worden genomen in die zin dat de berekening van het Belgisch pensioen op grond van de communautaire verordeningen er wijziging door ondergaat.

Volgens artikel 28, lid 1 b, van verordening 3 had het Belgisch orgaan alleen maar het pro rata-pensioenbedrag uit te rekenen dat resulteert uit door de heer Kaucic in Italië en in België vervulde verzekeringstijdvakken en de beslissing van de Oostenrijkse kas, genomen in het kader van een bilaterale overeenkomst die België niet aangaat, niet in zijn beschouwingen mogen betrekken. Het Belgische orgaan mocht dus aan de nationale anti-cumulatiebepalingen niet een toepassing geven volgens welke door een derde land toegekende voordelen op pensioen, verschuldigd krachtens de communautaire regelingen, in mindering worden gebracht. Wanneer men bedenkt dat het Belgisch orgaan zijn tussenkomst verleent bij de betaling van een pro rata parte bepaalde uitkering, dan komt het onlogisch voor dat men aan artikel 70, lid 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963 een zodanige toepassing zou geven dat een uitkering welke door die toerekening pro rata parte op zich zelf reeds werd beperkt, nog verder wordt ingekort.

2. *Verweerder in het hoofdgeding* bevoogt in hoofdzaak dat de communautaire cumulatieregeling — verordening 3, artikel 11, lid 2, en verordening 4, lid 9, lid 2 — in casu toepassing mist omdat Oostenrijk geen Lid-Staat van de EEG is.

De oplossing moet dus in artikel 28 van verordening nr. 3 worden gezocht.

In die bepaling wordt gewerkt met een fictie volgens welke de werknemer geacht wordt zijn hele loopbaan in een zelfde land te hebben vervuld. De Belgische wettelijke regeling moet derhalve in casu onverkort worden toegepast. Dat door betrokkene in Oostenrijk vervulde verzekeringstijdvakken voor het ontstaan van het recht op uitkering niet in aanmerking konden worden genomen, zegt niets voor de berekening van de Belgische uitkering „pour ordre”. Wel betekent het feit dat de verzekerde bij wege van fictie geacht moet worden gedurende zijn gehele loopbaan in België verzekerd te zijn geweest — zodat het „pour ordre”-bedrag volgens de Belgische wettelijke regeling moet worden berekend — dat de Belgische instanties alle voorschriften inzake de berekening van de uitkering moeten toepassen en dus artikel 70, lid 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963 niet naast zich mogen neerleggen.

Verweerder in het hoofdgeding voegt hieraan toe dat verordening 3 verschillende regelingen heeft laten voortbestaan waarbij betrokkene aan het nationale recht alleen dan wel — desnodig — aan het nationale recht aangevuld door de samentellingsregeling rechtstreekse aanspraken ontleent. De consorten Kaucic hebben recht op de uitkeringen welke met toepassing van de Europese verordeningen in het nationale — Belgische — recht waren toegekend. Toch blijft het Belgische recht van toepassing; verordeningen 3 en 4 van de EEG behelzen generlei uitzondering op de toepasselijkheid van de Belgische voorschriften inzake de beperking van cumulatie in gevallen waarin de schade waarvoor men aanspraak op uitkeringen maakt gedeelte-

lijk volgens de wettelijke regeling van een derde land is gedekt.

Hij wijst ten deze op 's Hof's arrest van 5 juli 1967, gewezen in de zaak 2/67, De Moor t. Caisse de pension des employés privés (Jurispr. 1967, blz. 244).

Subsidiar betoogt verweerder in het hoofdgeding dat wanneer het ervoor zou moeten worden gehouden dat de communautaire verordeningen aan de litigieuze toepassing van artikel 70, lid 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963 in de weg staan, er aan die bepaling ter berekening van het Belgische „pour ordre”-bedrag geen toepassing kan worden gegeven. De Belgische organen hebben dan artikel 70, lid 2, in dier voege toe te passen dat het bedrag van het Oostenrijkse pensioen van het bedrag der pro rata parte berekende Belgische uitkering wordt afgetrokken. Het Belgische recht blijft van toepassing voorzover het EEG-recht daaraan niet in de weg staat.

Voorts wijst verweerder in het hoofdgeding er op dat volgens artikel 8 van verordening 3, betreffende de gelijkheid van behandeling, op een buitenlandse verzekerde die op het grondgebied van een Lid-Staat woont en te wiens behoeve de communautaire verordeningen met het oog op de verkrijging van een Belgische pro rata parte berekende uitkering kunnen worden toegepast, dezelfde verplichtingen rusten als op Belgische onderdanen. Dat betekent dat artikel 70, lid 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963 kan worden tegengeworpen aan iedere verzekerde die — zonder dat tot samentelling van verzekeringstijdvakken behoeft te worden overgegaan — in het genot van Belgische arbeidsongeschiktheidsuitkeringen is gesteld, terwijl zulks bij een verzekerde die via samentelling op dezelfde uitkeringen aanspraak kan maken niet mogelijk zou zijn hetgeen ongetwijfeld in strijd ware met de bedoeling van artikel 8 van verordening nr. 3.

3. De *Commissie* wijst erop dat niet slechts de uitlegging van de — door de nationale rechter alleen ter sprake ge-

brachte — artikelen 27 en 28 van verordening 3 beantwoording van de aan het Hof gestelde prejudiciële vraag mogelijk maakt, doch veeleer ook de uitlegging van de artikelen 11, lid 2, van die verordening en 9, lid 2, van verordening 4.

Zij meent dan ook dat de door het Hof te beantwoorden vragen als volgt zouden moeten worden geformuleerd:

- „1. Is artikel 11, lid 2, van verordening 3 in die zin te verstaan dat in de wettelijke regeling van een Lid-Staat voorziene kortingsclausules kunnen worden tegengeworpen aan degene die krachtens de artikelen 27 en 28 van verordening 3 op een volgens die wettelijke regeling verschuldigd invaliditeitspensioen aanspraak kan maken wanneer laatstgenoemde in het genot is van een invaliditeitspensioen volgens de wettelijke regeling van een derde Staat?
2. Is artikel 9, lid 2, van verordening 4, waarin de uitvoering van artikel 11, lid 2, van verordening 3 is geregeld, in die zin te verstaan dat de uitkering welke tot de korting aanleiding geeft bij de vaststelling van het „pour ordre”-bedrag in aanmerking moet worden genomen?”

Met betrekking tot de eerste door haar geformuleerde vraag betoogt de Commissie dat artikel 11, lid 2, van verordening 3 geen argument oplevert krachtens hetwelk het Belgische orgaan aan zijn anti-cumulatiebepaling niet een zodanige toepassing zou kunnen geven dat het zijn uitkering in geval van cumulatie met een invaliditeitsuitkering, verschuldigd door een derde land, kan verlagen: waar betrokkene in het genot is van een voordeel verworven krachtens verordening 3 en het Oostenrijks pensioen — uiteraard — niet krachtens de artikelen 27 en 28 van verordening nr. 3 wordt berekend, kunnen de kortingsclausules voorzien door de Belgische wet aan hem worden tegengeworpen, te meer nu zulk een korting, verband houdende met betrokkene's tewerkstelling in een derde land, aan het hem toekomende recht op vrij verkeer geen afbreuk doet.

De Commissie voegt hieraan evenwel toe dat zulke kortingsclausules slechts toepassing kunnen vinden wanneer verordening 3 in betrokkenes voordeel is. In die zin het Hof in zijn arrest 184/73 van 15 mei 1974, gewezen in de zaak Bestuur van de Nieuwe Algemene Bedrijfsvereniging t. Kaufmann (Jurispr. 1974, blz. 517), volgens hetwelk de in artikel 11, lid 2, bedoelde beperkingen aan de verzerden slechts kunnen worden tegengeworpen voor zover er sprake is van krachtens de verordeningen verworven uitkeringen.

De Commissie is evenwel van mening dat men met zulke overwegingen het onderhavige geval niet geheel recht doet wedervaren. Zij meent dat een Lid-Staat van de EEG een bilaterale overeenkomst, tussen een andere Lid-Staat en een derde land aangegaan, niet mag inroepen om een uitkering welke anders niet zou kunnen worden verlaagd, in te korten.

Zij wijst te dien aanzien op de conclusie van de advocaat-generaal Mayras, genomen in de zaak 14/72, Heinze t. Landesversicherungsanstalt Rheinprovinz (Jurispr. 1972, blz. 1117).

Ten aanzien van de tweede door haar geformuleerde vraag merkt de Commissie op dat voorzover de Belgische organen op grond van het tot nu toe betoogde de aan de heer Kaucic verschuldigde uitkering mochten inkorten, het geen twijfel lijdt dat daarbij dient te worden gehandeld in overeenstemming met de communautaire verordeningen, te weten met artikel 11, lid 2, van verordening 3, zoals aangevuld in artikel 9, lid 2, van verordening 4.

Volgens deze laatste bepaling mag het Belgische orgaan zijn uitkering slechts verlagen met een fractie van de tot korting leidende uitkering, en wel alleen wanneer het bedrag van de uitkering verschuldigd krachtens de Belgische wettelijke regeling en de artikelen 27 en 28 van verordening 3 definitief is vastgesteld.

In artikel 9, lid 2, van verordening 4 wordt de mogelijkheid om bij de berekening van het bedrag „pour ordre” tot verlaging over te gaan, dus met zoveel woorden geëcarteerd. Dit beginsel komt ook ter sprake in een verklaring, vermeld in de notulen van s' Raads handelingen bij de vaststelling van verordening 1408/71 van 14 juni 1971, betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op loontrekkenden en hun gezinnen, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (PB L 149 van 5 juli 1971, blz. 2), volgens welke „in het algemeen ... de verlagingen uit hoofde van de anticumulatieve bepalingen slechts [kunnen] plaatsvinden wanneer de door elk van de Lid-Staten verschuldigde uitkeringen definitief zijn vastgesteld”, welk beginsel is overgenomen in artikel 7, lid 1 b en c van verordening 574/72 van de Raad van 21 maart 1972 tot vaststelling van de wijze van toepassing van verordening 1408/71 (PB L 74 van 27 maart 1972, blz. 1).

Overwegende dat verzoekende partij, vertegenwoordigd door D. Rossini, directeur van de sociale dienst van het „Patronato ACLI”, de verwerende partij, vertegenwoordigd door A. Houtekier, advocaat bij het Hof van Cassatie van België, alsook de Commissie, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur mejuffrouw M.-J. Jonczy, als gemachtigde, zijn gehoord;

dat ten verhoore nog op het navolgende is gewezen:

Namens de *verzoekende partijen in het hoofdeding* is betoogd dat zij toepassing van artikel 70, lid 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963 hadden kunnen aanvaarden wanneer betrokkene's invaliditeit bij voorbeeld had moeten worden toegeschreven aan een hem in Oostenrijk overkomen arbeidsongeval dan wel aan een beroepsziekte waarvan hij aldaar het slachtoffer is geworden, zodat er krachtens de wettelijke regeling van dat land uitkeringen worden toegekend, met andere woorden wanneer er van een cumulatie van ongelijkssoortige uitkeringen sprake geweest zou zijn. Het gaat in casu

evenwel niet slechts om gelijksoortige, doch om pro rata parte toegekende uitkeringen, zodat artikel 11, lid 2, laatste volzin van verordening 3 moet worden toegepast, waarin cumulatie van gelijksoortige uitkeringen met zoveel woorden wordt toegestaan. Die bepaling zou analoog moeten worden toegepast, ook al zou in casu, een der drie uitkeringen waarop betrokkene recht had door een derde Staat worden betaald.

Naar aanleiding van het betoog van verweerder in het hoofdgeding dat wanneer het Hof mocht uitspreken dat de verordeningen van de Gemeenschap aan de litigieuze toepassing van artikel 70, lid 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963 in de weg staan, de Belgische organen verplicht zouden zijn dat artikel aldus toe te passen dat het bedrag van het Oostenrijkse pensioen op het bedrag der pro rata parte berekende Belgische uitkering in mindering wordt gebracht, wijst verzoekster in het hoofdgeding erop dat zulk een berekening de verzekerde nog meer zou benadelen dan een korting van het Oostenrijkse pensioen op het Belgische „pour ordre”-bedrag.

Naar aanleiding van het argument van de Commissie dat België de Oostenrijks-Italiaanse overeenkomst inroept om haar uitkeringen te kunnen inkorten, betoogt *verweerder in het hoofdgeding* dat het probleem zo niet juist wordt gesteld: België heeft slechts de Belgische anti-cumulatiebepaling toegepast.

Ten onrechte brengt de Commissie in dit verband de conclusie ter sprake welke de advocaat-generaal Mayras heeft genomen in de zaak 14/72 (Heinze). INAMI leidt uit die conclusie af dat zij zich op de kortingsclausule van de Belgische wettelijke regeling mocht beroepen. In de redenering van de Commissie zou men van België meer verlangen dan op grond van het gemeenschapsrecht zou mogen gebeuren. INAMI wijst in dit verband ook op 's Hof's arrest van 16 november 1972, gewezen in de zaak 16/72 Allgemeine Ortskrankenkasse Hamburg t. Landesversicherungsanstalt Schleswig-Holstein (Jurispr. 1972, blz. 1141).

Overwegende dat de advocaat-generaal Mayras na bedoelde mondelinge behandeling wegens ziekte moest worden vervangen door de advocaat-generaal Capotorti;

dat het Hof derhalve een heropening van de mondelinge behandeling gelast heeft;

dat partijen ten dage voor de nieuwe mondelinge behandeling bepaald op 16 februari 1977, niet hebben gepleit en hebben verklaard zich te refereren aan de argumenten en conclusiën waarvan zij zich tijdens de behandeling van 8 december 1976 hadden bediend;

Overwegende dat de advocaat-generaal ter terechtzitting van 16 februari 1977 zijn conclusie heeft genomen;

Ten aanzien van het recht

- 1 Overwegende dat het Hof nr. Cassatie van België bij arrest van 16 juni 1976, ingekomen bij het Hof van Justitie op 28 juli 1976, krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag een vraag gesteld heeft inzake de uitlegging van sommige bepalingen van 's Raads nr. 3 van 25 september 1958 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (PB 30 van 16 december 1958, blz. 561);

- 2 dat het Hof van Cassatie vraagt of ingevolge de artikelen 27, lid 1, en 28, lid 1, van verordening nr. 3 van 25 september 1958 van de Raad van de Europese Economische Gemeenschap inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers, het orgaan van een Lid-Staat de bepalingen van zijn eigen wettelijke regeling betreffende de cumulatie van de krachtens die regeling verschuldigde uitkering met een krachtens de wettelijke regeling van een derde Staat verleende uitkering, en inzonderheid artikel 70, lid 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963, niet mag toepassen op de cumulatie van de door het Belgische orgaan verschuldigde uitkering met een uitkering, verschuldigd door de Oostenrijkse Staat waarmee België geen bilateraal verdrag inzake sociale zekerheid heeft gesloten, en wel met name in die zin dat het Belgische orgaan aan genoemd artikel 70, lid 2, geen toepassing mag geven waarbij eerst het bedrag wordt bepaald waarop de belanghebbende recht zou hebben indien alle tijdvakken van verzekering of daarmee gelijkgestelde tijdvakken, samengeteld op de in artikel 27 van verordening nr. 3 aangegeven wijze, uitsluitend onder de Belgische wettelijke regeling zouden zijn vervuld;
- 3 dat tijdens de mondelinge behandeling in overweging is gegeven dat het Hof, ter beantwoording van de gestelde vraag, ook artikel 11, lid 2, van verordening 3 en artikel 9, lid 2, van 's Raads verordening 4 van 3 december 1958 strekkende tot uitvoering en aanvulling van de bepalingen van verordening nr. 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (PB 30 van 16 december 1958, blz. 597) in zijn overwegingen zou betrekken;
- 4 dat de hierbedoelde vraag gesteld is in een geding betreffende het bedrag dat bij wege van invaliditeitspensioen moet worden betaald aan de rechthebbenden van een — in Italië overleden — Italiaanse werknemer die niet slechts in Italië en België had gewerkt, doch ook in Oostenrijk, dat geen lid van de Gemeenschap is, en zich door de verzekeringsorganen aldaar een invaliditeitspensioen had zien toegekend dat was berekend overeenkomstig de tussen Italië en Oostenrijk aangegane bilaterale overeenkomst inzake de sociale zekerheid;
- 5 dat het bevoegde Belgische orgaan evenwel ter berekening van het Belgische pensioen, en wel voor de samentelling van in Italië en België vervulde verzekeringstijdvakken, niet slechts verordening 3 heeft toegepast, doch bovendien met het Oostenrijkse pensioen rekening heeft gehouden in die zin dat met een beroep op artikel 70, lid 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963, voor het tijdvak na 1 januari 1964 op de uitkering een korting is toegepast;
- 6 dat er volgens dat voorschrift geen cumulatie plaatsvindt van de Belgische verzekeringsuitkeringen met de vergoeding welke terzake van dezelfde schade

krachtens een andere wettelijke regeling verschuldigd is, met dien verstande dat aan betrokkene in ieder geval het bedrag van bedoelde verzekeringsuitkeringen wordt uitbetaald;

- 7 dat blijkens het verwijzingsarrest voor de Belgische rechterlijke instantie is komen vast te staan dat enerzijds het voorschrift aldus te verstaan is dat het ook toepassing moet vinden wanneer de schade door een buitenlandse wet gedekt wordt, en anderzijds dat de schade welke de betrokken werknemer heeft geleden, inderdaad viel onder het krachtens de Oostenrijkse wet toegekende pensioen;
- 8 Overwegende dat de in de verordeningen 3 en 4 voorkomende bepalingen inzake de samentelling van verzekeringstijdvakken slechts betrekking hebben op tijdvakken, krachtens de wettelijke regeling der Lid-Staten vervuld;
- 9 dat tijdvakken vervuld in een niet-Lid-Staat, al dan niet door een overeenkomst inzake de sociale zekerheid aan een of meer Lid-Staten gebonden, niet vallen onder enigerlei bepaling van de communautaire verordeningen betreffende de tussen de Lid-Staten te betrachten coördinatie van sociale zekerheidsstelsels;
- 10 dat met name artikel 11, lid 2, tweede volzin, van verordening nr. 3 — volgens welke „bepalingen inzake vermindering” aan betrokkene niet mogen worden tegengeworpen — slechts betrekking heeft op gevallen waarin er overeenkomstig de artikelen 26 en 28 der verordening gelijksoortige uitkeringen worden verkregen en derhalve aan de toepassing van zulke bepalingen in gevallen waarin een der uitkeringen krachtens de wettelijke regeling van een niet-Lid-Staat wordt verkregen niet in de weg staat;
- 11 dat laatstbedoelde gebeurlijkheid dan ook niet valt onder artikel 9, lid 2, van verordening 4, volgens hetwelk de uitkering welke tot schorsing leidt bij de berekening van het „pour ordre”-bedrag volgens artikel 28 van verordening 3 niet in aanmerking mag worden genomen;
- 12 dat zulks tot de slotsom leidt dat het volgens dit laatste artikel, waarin een berekening „pour ordre” is voorzien van het uitkeringsbedrag waarop betrokkene recht zou hebben gehad indien alle verzekeringstijdvakken uitsluitend onder de wettelijke regeling van de betrokken Lid-Staten waren vervuld, geoorloofd is rekening te houden met nationale voorschriften volgens welke de uitkering kan worden gekort wanneer aan betrokkene van buiten de Gemeenschap een uitkering toekomt;

- 13 dat de gestelde vraag derhalve in die zin is te beantwoorden dat het volgens 's Raads verordeningen 3 en 4 van 25 september en 3 december 1958 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers, en wel met name volgens artikel 28, lid 1, van verordening 3, niet is verboden dat het orgaan van een Lid-Staat bij de berekening „pour ordre” van het bedrag der uitkering waarop betrokkene recht zou hebben indien alle verzekeringstijdvakken uitsluitend onder de wettelijke regeling van die Lid-Staat waren vervuld, met toepassing van een voorschrift van zijn eigen wettelijke regeling het theoretisch uitkeringsbedrag verlaagt naar rato van een uitkering, aan de betrokkene van buiten de Gemeenschap toekomende;

Ten aanzien van de kosten

- 14 Overwegende dat de kosten, door de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening harer opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking komen;
- 15 dat de procedure ten aanzien van partijen in het hoofdgeding als een voor de nationale rechter gerezen incident is te beschouwen, zodat deze laatste over de kosten heeft te beslissen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

rechtdoende inzake de vraag, door het Hof van Cassatie van België bij arrest van 16 juni 1976 gesteld, verklaart voor recht:

Het is volgens 's Raads verordeningen 3 en 4 van 25 september en 3 december 1958 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers, en wel met name volgens artikel 28, lid 1, van verordening nr. 3, niet verboden dat het orgaan van een Lid-Staat bij de berekening „pour ordre” van het bedrag der uitkering waarop betrokkene recht zou hebben indien alle verzekeringstijdvakken uitsluitend onder de wettelijke regeling van die Lid-Staat waren vervuld, met toepassing van een voorschrift van zijn eigen wettelijke regeling het theoretisch uitkeringsbedrag verlaagt naar rato van een uitkering, aan de betrokkene van buiten de Gemeenschap toekomende.

Kutscher	Donner	Pescatore	Mertens de Wilmars	Sørensen
Mackenzie Stuart		O'Keeffe	Bosco	Touffait

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op tien maart negentienhonderdzevenenzeventig.

De griffier

A. Van Houtte

De president

H. Kutscher

CONCLUSIE VAN DE ADVOCaat-GENERAAL F. CAPOTORTI
VAN 16 FEBRUARI 1977 ¹

*Mijnheer de President,
mijne beren Rechters,*

1. De hoofdzaken waarom het in het onderhavig uitleggingsverzoek gaat, kunnen in de volgende vraag worden samengevat: Is het volgens de gemeenschapsrechtelijke bepalingen inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers aan de Lid-Statens toegestaan of verboden een anti-cumulatiebepaling van hun eigen rechtsorde toe te passen op een werknemer die hetzij recht op een invaliditeitsuitkering naar gemeenschapsrecht heeft verkregen hetzij een andere, gelijksoortige pensioens aanspraak ten laste van een derde Staat?

Het gaat om de navolgende feiten.

De Italiaan Kaucic had in drie verschillende landen gewerkt — in België van 1929 tot 1940, gedurende 501 weken, in Oostenrijk van 1941 tot 1945, gedurende 42 maanden en in Italië van 1949 tot 1957, gedurende 323 weken — toen hij in 1957 arbeidsongeschikt werd, hetgeen hem aanspraak gaf op tweeërlei invaliditeitspensioenen, namelijk (met ingang van 1 oktober 1957) op een pensioen ten laste van het bevoegde Oostenrijkse orgaan (krachtens een bilaterale Oostenrijks-Italiaanse overeenkomst welke samentelling der in beide landen vervulde verze-

keringstijdvakken mogelijk maakt) en (met ingang van 1 januari 1958) op een pensioen ten laste van de Italiaanse en Belgische organen van sociale zekerheid (krachtens verordeningen 3 en 4 van de Gemeenschap). Het aandeel van dit laatste pensioen dat ten laste kwam van het Italiaanse orgaan is in feite vervangen door het — hoger — evenredig gedeelte verschuldigd in het kader van de Italiaans-Oostenrijkse overeenkomst (zults volgens een beginselbesluit, te dien aanzien door de administratieve commissie der EEG inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers op haar in januari 1964 gehouden 51e zitting genomen).

Tot 31 december 1963 werd het Belgisch aandeel in dit tweede pensioen ongekort aan betrokkene betaald, ofschoon hij daarnaast ook het Oostenrijkse pensioen toucheerde. Maar per 1 januari 1969 wijzigde het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering („INAMI”) het ten laste van België komende pensioengedeelte door, uitgaande van de berekening van het Belgisch „pour ordre”-pensioen (dit is het pensioen waarop de heer Kaucic volgens de Belgische wettelijke regeling aanspraak had kunnen maken wanneer hij ook zijn Italiaanse arbeidsperiode in België had vervuld), daarop het Oostenrijkse pensioenbedrag in mindering te brengen en op het ver-

1 — Vertaald uit het Italiaans.